

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, Zwolle; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr U. Postma, Barendsvoerd (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnald, Soerabaja; Dr J. C. Rullmans, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 39000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Gelijktelling van het Bijzonder met het Openbaar Hooger Onderwijs. II. (Slot). — Lit. de Schrift. Het machtige Middelaarszigt en het effectieve Middelaarszigt. (Doel. 34:1, 5.) (Pa. 22:2, 3). — Kerkelijk Leven. Dankbaar, niet voldaan. In één nummer. Het navel — Pop-Wet. Schetsen: iets over het beeld van Jesus in de moderne literatuur. XXI. — Literatuur en Kunst: Een nieuw Lamsboek — Opvoeding en Onderwijs: De betekenis en de inrichting van het onderwijs in de Bijb. Geschied. op de Lagere School. II. — Perschoon. — Kerknieuws.

GELIJKSTELLING VAN HET BIJZONDER MET HET OPENBAAR HOGER ONDERWIJS.

II. (Slot)

De eisch der financiële gelijkstelling van het Bijzonder met het Openbaar Hooger Onderwijs kan licht worden aangemerkt als een overbrengen op het gebied van het Hooger wat op dat van het Lager Onderwijs jarenlang werd nagestreefd en eindelijk ook bereikt. Althans bijna bereikt, want dat het Openbaar Onderwijs ook nu nog in sommige opzichten voorrechten geniet boven het Bijzondere kan moeilijk worden betwist.

Dit nu is een veelbestreden punt.

Zelfs al wordt er maar van hogere subsidiëring en niet eens van gelijkstelling gesproken in zake het Hooger Onderwijs, loopt men dadelijk warm op het argument, dat het et met het Hooger Onderwijs volstrekt anders voorstaat dan met het Lager, dat men geen recht heeft het eerste in den schoolstrijd te betrekken, om nu te zwijgen van redeneeringen als deze: dat wanneer men ons den ring geeft wij de geheele hand willen vastgronden.

Drieërlei brengt men vooral naar voren om het verschil in deze tusschen Hooger- en Lager Onderwijs duidelijk te laten uitkomen.

Vooreerst dit, dat het Openbaar Lager Onderwijs neutraal moet zijn, terwijl het Hooger Onderwijs dit niet is en ook niet behoeft te wezen. Op de openbare lagere scholen moeten de godsdienstige gevoelens der ouders worden ontzien, daarom mag men er niet een bepaalde geloofsbelijdenis of wereld- en levensbeschouwing propageeren. Nu kunnen we verstaan, zegt men, dat vele ouders daarvoor geen vrede kunnen nemen. De liberalen van vroeger begrepen dat zoo niet, maar later heeft men geleerd eerbied te hebben voor de overtuiging van hen, die het als een plicht van God hun opgelegd gevoelen om hun kinderen te doen onderwijzen in de wereld- en levensbeschouwing, welke zij voor de ware houden. Hun geweten verzet er zich tegen hun kinderen naar een neutrale eenheidsschool te sturen. Om aan de stem van hun geweten te gehoorzamen richtten zij scholen met den Bijbel op. Het is niet meer dan billijk, dat de overheid hen niet dubbel laat betalen en daarom de bijzondere lagere scholen tot een gelijk bedrag subsidieert als de openbare vorderen. Doch met de Universiteiten is het een ander geval. Daar mag ieder hoogleraar voor zijn geloofsovertuiging uitkomen. Geen stroospier wordt hem in den weg gelegd. Iedere richting van eenige betekenis heeft dan ook aan de Rijksuniversiteiten haar representanten onder de docenten. Daarom kan men tegen deze inrichtingen geen gewetensbezwaar hebben, anders zou men ook gewetensbezwaar moeten hebben tegen het leven in de maatschappij, waarin ook verschillende wereld- en levensbeschouwingen elkander kruisen. De Openbare Universiteit is in dit opzicht een trouwe weerspiegeling van de verhoudingen in het leven zelf. Tenzij men het leven

wil negeren, de vlucht wil nemen in „Lebensverneinung“, moet men ook de Openbare Universiteit met al haar variaties aanvaarden. Er zijn er, die dat niet wenschen, dan kunnen zij zelf Universiteiten, mits onder de nodige waarborgen van deugdelijkheid, stichten, maar behooren daarvan ook de kosten te dragen.

Daarby komt nog een tweede onderscheid. De lagere school ligt in de sfeer van het huisgezin. Zij is weleens genoemd een verlengstuk van het gezin. Daardoor wordt zij wel niet voldoende gekarakteriseerd. Zij is meer dan dat. Zij bezit tegenover het gezin ook wel zekere zelfstandigheid. Maar toch, het uitgangspunt is daardoor niet onjuist aangegeven. Op de ouders rust ten principale de taak hun kinderen zó op te voeden, dat zij in de maatschappij een eigen plaats kunnen innemen. Weinig ouders zijn echter in staat die opvoeding zelf te voltooien. Overdracht van een deel van hun plicht aan de school is onmisbaar en tegelijk daarmee ook overdracht van een deel van hun gezag aan de onderwijzers. Zij blijven evenwel verantwoordelijk. Vandaar dan ook het gezonde beginsel: de school aan de ouders. Ten aanzien van de Universiteit kan men hetzelfde niet beweren. Al heeft de Universiteit ook ten doel praktische opleiding voor maatschappelijke betrekkingen te bieden, daarin ligt toch haar wezen niet. Dit alles is secundair. Zij heeft eerst en bovenal de wetenschap te beoefenen. Nu kan dat stellig niet tot de roeping van het gezin worden gerekend. De wetenschap vormt een terrein apart. Daarmee ook de Universiteit. „De Universiteit aan de ouders“ is een leuze, welke door niemand zal worden aangeheven. Men kan dus als ouders niet den eisch stellen een eigen Universiteit te bezitten. Dat zou een miskenning van de wetenschap zijn. Bijzondere Universiteiten kunnen dan ook nooit hetzelfde karakter dragen als bijzondere scholen. Aan de gelijkstelling van het bijzonder lager- met het openbaar lager onderwijs valt daarom nimmer een argument te ontleenen voor de gelijkstelling van het bijzonder hooger- met het openbaar hooger onderwijs. Lager- en Hooger Onderwijs liggen én naar hun oorsprong én naar hun doel in geheel verschillende vlakken.

En nu nog een derde onderscheid. Zij, die de lagere school bezoeken, zijn op een leeftijd, waarin van zelfstandige keuze nog geen sprake kan zijn. Nu moet een van tweeën geschieden. Of het lager onderwijs moet ten opzichte van de hoogste levensbelangen negatief zijn. Gij zegt als christenouders, dat dit met uw overtuiging niet strookt. Wij kunnen daar inkomen. Daarom blijft als tweede mogelijk voor u alleen open: dat onderwijs moet ook in religieuze zin positief zijn. En dan kunt gij natuurlijk geen genoegen nemen met een school, die een positieve religie brengt, welke de uwe niet is. Daaraan is dan ook het bestaansrecht van bijzondere lagere scholen gegrond. Doch wie de Universiteit bezoekt verkeert in de levensperiode, waarin de drang naar zelfstandigheid zich schier onafgebroken openbaart. Gij houdt het uw zoon en dochter voor, dat zij op godsdienstig gebied tot zelfstandig belijden moeten komen. Waarom zouden zij dan niet in het universitaire leven op eigen wieken kunnen drijven en van de vele wereld- en levensbeschouwingen, welke daar of openlijk worden gedoceerd of aan het onderwijs ten grondslag liggen, er één met bewustheid kiezen? Die gansch andere geaardheid in leeftijd maakt, dat

gij niet kunt volhouden: de bijzondere Universiteit is even noodzakelijk als de bijzondere lagere school en moet daarom op voet van gelijkheid door den staat worden behandeld.

Wij gaven deze drieërlei bewijsvoering, gelijk men ze uit den mond van overigens ons welgezinden nog al eens hooren kan.

Op hun argumentatie valt wel het een en ander af te dingen.

Dat er in het geheel geen parallellen zouden getrokken mogen worden tusschen het bijzonder lager- en het bijzonder hooger onderwijs is een al te krasse bewering.

Toch willen wij hierop thans geen kritiek oefenen. Liever geven we toe, dat in deze drieërlei redeneering een kern van waarheid schuilt.

Indedaad verschilt hierin de Openbare Universiteit van de Openbare Lagere School:

1o. dat zij niet neutraal is, maar al haar hoogleraren vrij zijn om overeenkomstig hun principieele overtuiging onderwijs te geven;

2o. dat zij haar bevoegdheid niet aan het gezin ontleent, maar een eigen macht vormt in de samenleving;

3o. dat zij, die aan haar studeeren, op een leeftijd zijn gekomen, dat zij zelfstandig moeten gaan oordeelen.

Van deze drie dingen hebben wij onszelf goed te doordringen.

Dat gebeurt onder ons weleens te weinig.

Daarom staan we tegenover onze tegenstanders niet zoo sterk als we wel konden staan.

Wij kunnen voor subsidiëring van het bijzonder Hooger Onderwijs onmogelijk dezelfde gronden aanvoeren als voor die van het bijzonder Lager Onderwijs.

Een enkele moge voor beide gedeeltelijk gelden. Maar meer dan gedeeltelijk is dit niet.

Neen, wanneer wij niet slechts verhoogde subsidiëring, maar zelfs volledige gelijkstelling eischen voor het bijzonder- en het openbaar Hooger Onderwijs, dan hebben wij daarvoor geheel andere, maar niet minder stevige gronden dan voor het Lager Onderwijs.

In ons vorig artikel gaven we te kennen, dat wij hier dit onderwerp niet wilden afhandelen. Wij stelden ons slechts ten doel de gedachte der gelijkstelling te lanceeren.

Wij kunnen op het oogenblik dan ook niet de verschillende redenen, waarom we gelijkstelling vorderen, ontwikkelen.

Dat blijve voor later bewaard.

Slechts één willen wij er noemen.

En dan moeten we ook hierbij nog beknoptheid betrachten.

Het karakter van de wetenschap vraagt om eenheid.

Wetenschap tracht altijd in de veelheid der verschijnselen de eenheid te grijpen.

Het is haar te doen om den samenhang in het bestaande aan te wijzen.

Ofschoon de wetenschap in afzonderlijke wetenschappen uiteenvalt, zoo moet er toch een principe blijven, dat ze alle tot een eenheid verbindt.

Anders boet zij haar karakter van wetenschap in. Dat nu aan de Openbare Universiteiten in ons